

Podrobná analýza české trestní legislativy ve vztahu ke stíhání válečných zločinů, spáchaných v mezinárodních ozbrojených konfliktech

1. Úvod

Trestní právo České republiky je odvětvím kodifikovaným. Skutkové podstaty všech činů, které jsou podle českého práva trestné, jsou soustředěny do jediného kodexu, kterým je zákon č. 140/1961, trestní zákon (dále jen „trestní zákon“).

Skutkové podstaty zločinů podle mezinárodního práva jsou soustředěny do Hlavy desáté tohoto zákona nazvané „trestné činy proti lidskosti“.

Podle českého trestního práva se těchto trestných činů může dopustit kdokoliv.¹

2. Obecné otázky trestní odpovědnosti

2.1 Nullum crimen sine lege

Zásady *nullum crimen sine lege* je pojata již v § 3 trestního zákona:

„1) Trestný čin je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.

2) Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.

3) K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

4) Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.“

Pozitivní.

2.2 Nulla poena sine lege

Zásada *nulla poena sine lege* je zakotvena v § 27 trestního zákona:

„Za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tyto tresty

- a) odnětí svobody,
- b) obecně prospěšné práce,
- c) ztrátu čestných titulů a vyznamenání,
- d) ztrátu vojenské hodnosti,
- e) zákaz činnosti,
- f) propadnutí majetku,
- g) peněžitý trest,
- h) propadnutí věci,
- ch) vyhoštění,

¹) Srov. Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. 2. vyd., Praha, C.H. Beck. 1995, str. 1007

i) zákaz pobytu.“

2.3 Zákaz retroaktivity

Český trestní zákon obsahuje zákaz retroaktivity k tíži pachatele v § 16:

„1) Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.

2) Pachateli lez uložit vždy pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje.

3) O ochranném opatření se rozhodne vždy podle zákona účinného v době, kdy se o ochranném opatření rozhoduje.“

2.4 Formy účastenství na trestném činu

V následujícím vyjdeme z toho, že současný stav obyčejového práva je kodifikován v Římském statutu mezinárodního trestního soudu (dále jen „Římský statut“).² Budeme tedy porovnávat ustanovení vnitrostátního právního řádu s ustanoveními Římského statutu. Tento postup se nám jeví jako nejvhodnější, přestože trestní odpovědnost v mezinárodním právu je odlišná od úpravy ve vnitrostátním trestním právu. Jak poukazuje P. Šturma, v trestním právu vnitrostátním je obvykle postižen individuální trestní čin určité osoby, kdežto mezinárodní právo trestní stanoví odpovědnost za činy páchané v kontextu jednání více osob a systematickým způsobem. V důsledku toho individuální přispění každé ze zúčastněných osob k škodlivému výsledku nemusí vždy být zřejmé na první pohled.³ Římský statut tedy formy trestné součinnosti upravuje velmi široce. Některé z těchto forem mohou být vnitrostátnímu trestnímu právu neznámé, aniž by to nutně znamenalo ze strany státu porušení mezinárodního závazku. „*Úprava ve Statutu je určena pro řízení před Mezinárodním trestním soudem,*“ píše P. Šturma, „...a smluvní strany ji nemusí nutně recipovat do svého vnitrostátního práva.“⁴

Navzdory této námitce se jeví jako vhodné, aby státy revidovalo své vnitrostátní trestní právo ve světle ustanovení Římského statutu, a to s ohledem na zásadu komplementarity obsažený v článku 7 Římského statutu.⁵ Římský statut v zásadě upravuje tyto formy účastenství:

²) Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9, 17 July 1998

³) Šturma, P.: Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, Praha, 2002, str. 152 - 153

⁴) *Ibid.*, str. 153

⁵) *Ibid.*, str. 153

- a) odpovědnost osoby, která zločin spáchala společně s jinou osobou (spolupachatelství),
- b) odpovědnost osoby, která nařídila, navedla či podněcovala spáchání zločinu, který byl dokonán nebo došlo alespoň k pokusu (návodce),
- c) odpovědnost osoby, která s cílem usnadnit spáchání zločinu napomáhá při jeho spáchání nebo pokusu, včetně poskytnutí prostředků pro jeho spáchání (pomocník),
- d) ak přispěla ke spáchání zločinu nebo jeho pokusu skupinou osob jednajících se společným záměrem. Přispění musí být úmyslné a musí směřovat k podpoře trestné činnosti nebo musí být provedeno se znalostí úmyslu skupiny spáchat zločin (účast na zločinném spolčení),
- e) v případě zločinu genocidy přímé a veřejné podněcování ke spáchání,
- f) odpovědnost osoby, která se pokusí spáchat zločin započítáním páchaní podstatným krokem, ale zločin není dokonán kvůli okolnostem nezávislým na jejím úmyslu (pokus) (toto sice není forma účastenství, ale protože Římský statut toto ustanovení zařadil mezi formy účastenství, přidržíme se v následujícím této systematiky)⁶

⁶) Článek 25 Římského statutu zní:

„Individual Criminal Responsibility

1.The Court shall have jurisdiction over natural persons pursuant to this Statute.

2.A person who commits a crime within the jurisdiction of the Court shall be individually responsible and liable for punishment in accordance with this Statute.

3.In accordance with this Statute, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court if that person:

(a)Commits such a crime, whether as an individual, jointly with another or through another person, regardless of whether that other person is criminally responsible;

(b)Orders, solicits or induces the commission of such a crime which in fact occurs or is attempted;

(c)For the purpose of facilitating the commission of such a crime, aids abets or otherwise assists in its commission or its attempted commission, including providing the means for its commission;

(d)In any other way contributes to the commission or attempted commission of such a crime by a group of persons acting with a common purpose. Such contribution shall be intentional and shall either:

(i)Be made with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of a crime within the jurisdiction of the Court; or

(ii)Be made in the knowledge of the intention of the group to commit the crime;

(e)In respect of the crime of genocide, directly and publicly incites other to commit genocide;

(f)Attempts to commit such a crime by taking action that commences its execution by means of a substantial step, but the crime does not occur because of circumstances independent of the person's intentions. However, a person who abandons the effort to commit the crime or otherwise prevents the completion of the crime shall not be liable for punishment under this Statute for the attempt to commit that crime if that person completely and voluntarily gave up the criminal purpose.

4.No provision in this Statute relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law.“

Ibid., Article 25

2.4.1 Spolupachatelství

Trestní odpovědnost za spolupachatelství je do českého trestního zákona dostatečně promítnuta. Tuto otázku řeší zákon v § 9, který zní :

„1) Pachatelem trestného činu je, kdo trestný čin spáchal sám.

2) Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé)“

2.4.2 Návodce.

Český trestní zákon upravuje tři formy účastenství na trestném činu v užším slova smyslu: organizátorství, návod, pomoc. Tuto otázku upravuje § 10:

„1) Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně

a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor),

b) navedl jiného ke spáchání trestného činu (návodce),

c) poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu (pomocník).

2) Na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže tento zákon nestanoví něco jiného.“

Organizování je nejzávažnější formou účastenství, pomoc je nejméně závažnou formou účastenství. Odpovědnost za závažnější formu účastenství konzumuje odpovědnost za méně závažnou formu účastenství.⁷

Účastenství je vybudováno na zásadě akcesority, tj. trestní odpovědnost účastníka je závislá na trestní odpovědnosti hlavního pachatele. Organizátorství návod a pomoc jsou tedy trestné, jen pokud se hlavní pachatel o trestní čin alespoň pokusil.⁸

Účastenství ve formě organizátorství, návodu a pomoci je trestné pouze ve vztahu k úmyslnému trestnému činu.⁹

Účastenství předpokládá úmysl směřující k účasti v dané formě na konkrétním úmyslném trestném činu.¹⁰

Podstatou návodu ve smyslu českého trestního zákona je, že návodce svým konáním v potenciálním pachateli úmysl dopustit se trestného činu teprve vzbuzuje.¹¹

⁷) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 78 – 86, Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M.: Trestní právo hmotné. I. Obecná část, 2. vyd., Codex, Praha, 1995, str. 169

⁸) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 78, Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M.: op. cit. sub 7, str. 167 - 168

⁹) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 79, Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek, J., Vanduchová, M.: op. cit. sub 7, str. 168

¹⁰) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 79 - 80

¹¹) *Ibid.*, str. 83, Kratochvíl, V., Mates, P., Kuchta, J., Kalvodová, V., Juráková I.: Trestní právo hmotné. Obecná část, II. vyd., Masarykova univerzita, Brno, 1996, str. 196

Český trestní zákon blíže nespecifikuje formy návodu. Nauka českého trestního práva dovozuje, že formy návody mohou být jakékoliv, např. přemlouvání nebo rozkaz.¹² Nauka dále soudí, že je možný i nepřímý návod, při kterém návodce navádí prostřednictvím „živého nástroje“, tedy osoby trestně neodpovědné (mladší 15 let, nepříčetné apod.)

Pozitivním je, že vymezení návodu k trestnému činu tedy odpovídá vymezení obsaženému v článku 25 odst. 3 písm. b Římského statutu.

2.4.3 Pomocník

Pomocník ve smyslu českého trestního zákona pomáhá či podporuje hlavního pachatele ještě před spácháním činu nebo v době činu, jestliže došlo alespoň k pokusu trestného činu.¹³ Výčet forem pomoci v trestním zákoně je pouze demonstrativní a zahrnuje podobně jako Římský statut opatření prostředků pro spáchání trestného činu. Vymezení této problematiky v českém trestním zákoně odpovídá vymezení obsaženému v článku 25 odst. 3 písm. c Římského statutu.

Pozitivní.

2.4.4 Účast na zločinném spolčení

Jednání pachatele podle článku 25 odst. 3 písm. d Římského statutu by se v zásadě mohlo posuzovat buď podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. a českého trestního zákona (organizátor) nebo podle §§ 163a – 163c, účast na zločinném spolčení.

Organizátorství

Organizátorství je jednou z forem účastenství na trestném činu podle § 10. (viz shora pojednání v 2.4.2.). Český trestní zákon upravuje 2 formy organizátorství, a to tzv. „zosnování a řízení“ trestného činu.

Zosnování trestného činu činnost spočívající v iniciování dohody o spáchání trestného činu, vymyšlení plánu jeho spáchání, vyhledávání osob, které by se na něm podílely, zajišťování jejich vzájemného styku, rozdělení úkolů jednotlivým

¹²) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 82, Kratochvíl, V., Mates, P., Kuchta, J., Kalvodová, V., Juráková I.: op. cit. sub 11, str. 196

¹³) Srov. Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 83, dále srov. Kratochvíl, V., Mates, P., Kuchta, J., Kalvodová, V., Juráková I.: op. cit. sub 11, str. 197

osobám před spácháním, zabezpečení utajení trestné činnosti, zajišťování odbytu věcí získaných trestnou činností apod.¹⁴

Řízení trestného činu zahrnuje úkony spočívající v usměrňování všech osob na trestné činnosti se podílejících, vydávání konkrétních pokynů jednotlivým osobám a vyžadování jejich splnění apod.¹⁵

Organizátorství se tedy příliš neshoduje s vymezením shora uvedeného ustanovení Římského statutu.

Účast na zločinném spolčení.

Účast na zločinném spolčení ve smyslu českého trestního zákona je samostatným trestným činem – na rozdíl od organizátorství jako formy účasti na jiném, hlavním trestném činu. Vymezení skutkové podstaty účasti na zločinném spolčení upravují §§ 163a – 163c, které zní:

„§ 163a

Účast na zločinném spolčení

1) Kdo založí zločinné spolčení, nebo kdo se činnosti takového spolčení účastní, anebo kdo zločinné spolčení podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.....

§ 163b

Kdo spáchá čin uvedený v § 163a, není trestný, učinil-li o zločinném spolčení oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu zločinného spolčení, než je uveden v § 163a, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i veliteli nebo náčelníku.

§ 163c

1) Policista plní úkoly jako agent podle zvláštního zákona, který se účastní činnosti zločinného spolčení nebo zločinné spolčení podporuje, není pro trestný čin účasti na zločinném spolčení trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení.

2) Beztrestným se nestává agent, který zločinné spolčení založil nebo zosnoval.“

Zdá se tedy, že jednání podle článku 25 odst. 3 písm. d Římského statutu by se většinou případů posuzovalo podle ustanovení § 163a českého trestního zákona.

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

¹⁴) Srov. *ibid.*, str. 82

¹⁵) Srov. *ibid.*, str. 82

Tento trestný čin se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele nelze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19).

Negativní.

2.4.5 Pokus trestného činu

Trestnost pokusu trestného činu a zániku trestnosti pokusu je do českého trestního zákona dostatečně promítnuta. Tuto otázku řeší § 8, který zní:

„1) Jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

2) Pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené za dokonany trestný čin.

3) Trestnost pokusu trestného činu zaniká, jestliže pachatel dobrovolně a) upustil od dalšího jednání potřebného k dokonání trestného činu a odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z podniknutého pokusu, nebo

b) učinil o pokusu trestného činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z podniknutého pokusu, mohlo být ještě odstraněno. Oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení veliteli nebo náčelníku.

4) Ustanovením odstavce 3 však není dotčena trestnost pachatele za jiný dokonany trestný čin, který již tímto svým jednáním spáchal.“

2.5 Odpovědnost velitele nebo jiného nadřízeného

Otázka odpovědnosti velitele nebo jiného nadřízeného je klíčová, neboť, jak píše P. Šturma, *„u zločinů podle mezinárodního práva je typické, že je nepáchají izolovaní jednotlivci, ale jednotlivci v pozici státních orgánů, a to často na přímý rozkaz či pokyn nebo alespoň s vědomím nadřízených orgánů“*.¹⁶ Cílem mezinárodního práva není postihnout jen přímé vykonavatele zločinů, ale především vůdce a organizátory a také nadřízené, kteří odpovídají za skutky svých podřízených.¹⁷ Mezinárodní právo upravuje dvojí odpovědnost velitele nebo nadřízeného, a to jako :

a) odpovědnost za konání – za vydání rozkazu,

b) odpovědnost za opomenutí vykonávat řádně své velení nebo pravomoc.

Zde se konstrukce liší podle toho, zda jde o vojenského velitele nebo civilního nadřízeného.

¹⁶) Šturma, P.: op. cit. sub 3, str. 156

¹⁷) *Ibid.*, str. 156

1. Odpovědnost vojenského velitele vzniká za splnění následujících podmínek

- jednání se dopustily osoby podléhající jeho efektivnímu velení a kontrole, popř. efektivní pravomoci a kontrole v důsledku jeho opomenutí vykonávat velení řádně
- velitel věděl nebo vzhledem k okolnostem měl vědět, že jeho jednotky páchají či se chystají spáchat zločin
- velitel neučinil všechny nezbytné a rozumné kroky v rámci své pravomoci, aby těmto jednáním zabránil nebo je potlačil anebo aby záležitost předal příslušným orgánům ke stíhání.

2. Odpovědnost civilního nadřízeného vzniká za splnění následujících podmínek

- jednání se dopustily osoby podléhající jeho efektivní pravomoci a kontrole v důsledku jeho opomenutí vykonávat pravomoc řádně
- nadřízený věděl nebo vědomě nevěnoval pozornost informacím, které jasně dokazovaly, že jeho podřízení páchají nebo se chystají spáchat zločin
- jedná se o zločiny spadající do jeho efektivní kontroly a odpovědnosti
- nadřízený neučinil všechna nezbytná a rozumná opatření v rámci své pravomoci, aby těmto jednáním zabránil nebo je potlačil anebo aby záležitost předal příslušným orgánům ke stíhání¹⁸

Je na místě dodat, že objektivní stránka odpovědnosti velitele nebo nadřízeného nespočívá v pouhém faktu, že někdo vykonává určitou funkci. Objektivní stránku představuje opomenutí učinit veškerá nutná a přiměřená opatření s cílem předejít či

¹⁸) článek 28 Římského statutu zní:

„In addition to other grounds of criminal responsibility under this Statute for crimes within the jurisdiction of the Court:

1. A military commander or person effectively acting as a military commander shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court committed by forces under his or her effective command and control, or effective authority and control as the case may be, as a result of his or her failure to exercise control properly over such forces, where:

a) That military commander or person either knew or, owing to the circumstances at the time, should have known that the forces were committing or about to commit such crimes; and

b) That military commander or person failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.

2. With respect to superior and subordinate relationship not described in paragraph 1, a superior shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court committed by subordinates under his or her effective authority and control, as a result of his or her failure to exercise control properly over such subordinates, where:

a) The superior either knew, or consciously disregarded information which clearly indicated, that the subordinates were committing or about to commit such crimes;

b) The crimes concerned activities that were within the effective responsibility and control of the superior; and

c) The superior failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.“

zmařit páchaní zločinů, tedy zanedbání povinnosti prevence a represe. Navíc se velitel nebo nadřízený může této povinnosti zhostit (a tím se zbavit odpovědnosti) tak, že učiní oznámení příslušným orgánům činným v trestním řízení.¹⁹

Český trestní zákon nemá specifické ustanovení o odpovědnosti velitele. Otázku odpovědnosti velitele je tedy třeba posuzovat podle obecných ustanovení trestního zákona, které se vztahují na trestní odpovědnost obecně, popř. podle některých dalších ustanovení (viz níže)

Odpovědnost za vydání rozkazu

Zde se v českém trestním zákoně otevírá zajímavý rozpor. Výslovně je odpovědnost za vydání rozkazu upravena pouze v § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje, odst. 1:

- „1) *Kdo za války nebo za bojové situace*
- a) *nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo*
 - b) *nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede*
-“

Je zapotřebí si všimnout, že ustanovení § 262 odst. 2 se výslovně vztahuje na velitele, ale nikoliv za vydání rozkazu:

- „2) *Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně*
- a) *poškodí...*
 - b) *vede útok...*
 - c) *zničí nebo poškodí...*
 - d) *zničí nebo poškodí...*“

V dalších skutkových podstatách českého trestního zákona není odpovědnost velitele upravena vůbec. Jednání velitele spočívající ve vydání rozkazu bude tedy pravděpodobně nutné posuzovat podle ustanovení § 10, které upravuje formy účastenství na trestném činu:

- „1) *Účastníkem na dokonáném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně*
- a) *spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor),*
 - b) *navedl jiného k spáchání trestného činu (návodce),*
 - c) *poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu (pomocník).*
- 2) *Na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže tento zákon nestanoví něco jiného.*“

¹⁹) Srov. Šturma, P.: op. cit. sub 3, str.157 - 158

Jednání velitele by tedy ve většině případů bylo kvalifikováno jako návod k trestnému činu podle odst.1 písm.b). Dle nauky vnitrostátního českého práva je návod k trestnému činu jednáním, které v pachateli rozhodnutí dopustit se trestného činu teprve vzbuzuje.²⁰ Formou návodu může být např. vydání rozkazu, přemlouvání či poučení.²¹

V některých případech by mohla vzniknout odpovědnost velitele za organizátorství podle odst.1, písm.a). Zosnování trestného činu činností spočívající v iniciování dohody o spáchání trestného činu, vymyšlení plánu jeho spáchání, vyhledávání osob, které by se na něm podílely, zajišťování jejich vzájemného styku, rozdělení úkolů jednotlivým osobám před spácháním, zabezpečení utajení trestné činnosti, zajišťování odbytu věcí získaných trestnou činností apod.²²

Řízení trestného činu zahrnuje úkony spočívající v usměrňování všech osob na trestné činnosti se podílejících, vydávání konkrétních pokynů jednotlivým osobám a vyžadování jejich splnění apod.²³

Vzniká však otázka, zda takovýmto pojetím odpovědnosti velitele za vydání rozkazu je dostatečně zohledněna společenská nebezpečnost takového jednání.

Negativní.

Odpovědnost za opomenutí vykonávat řádně velení nebo pravomoc

Tento typ odpovědnosti velitele rovněž není v českém trestním zákoně výslovně upraven. Takovéto jednání velitele rovněž nebude možné posuzovat podle obecných ustanovení trestního zákonu. Velitel by však mohl takovýmto opomenutím naplnit některou samostatnou skutkovou podstatu trestné činu podle českého trestního zákona v úvahu přicházejí následující skutkové podstaty: Nadržování podle § 166:

„1) Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; pomáhá-li však takto pachateli trestného činu, na který tento zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním mírnějším trestem.

2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu

²⁰) Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 83, Kratochvíl, V., Mates, P., Kuchta, J., Kalvodová, V., Juráková I.: op. cit. sub 11, str. 196, Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek,J., Vanduchová, M.: op. cit. sub 7, str. 165

²¹) Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 82, Kratochvíl, V., Mates, P., Kuchta, J., Kalvodová, V., Juráková I.: op. cit. sub 11, str. 196, Novotný, O., Dolenský, A., Jelínek,J., Vanduchová, M.: op. cit. sub 7, str. 165

²²) Srov. Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 82

²³) Srov. *ibid.*, str. 82

a) pomoci osobě, která spáchala trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§92), teroru (§ 93 a 93a), záškodnictví (§ 95 a 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (105 odst. 3 a 4), nebo genocidia (§ 259), nebo

b) opatřit sobě jinému prospěch.“

Nepřekážení trestného činu podle § 167:

„Kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin.....vraždy (§ 219)...brání rukojmí (§ 234a)...genocidia (§ 259), používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje (§ 262), válečné krutosti (§ 263), plenění v prostoru válečných operací (§ 264).....a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude pachatel potrestán oním trestem mírnějším.

2)Kdo spáchá trestný čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezbavuje pachatele trestnosti, týká-li se trestného činu vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93 a 93a), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105), ohrožení utajované skutečnosti podle § 106 nebo genocidia (§ 259).

3)Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení veliteli nebo náčelníku.“

Neoznámení trestného činu podle § 168:

„1)Kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný spáchal trestný čin....vraždy (§ 219), genocidia (§ 259) nebo používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 262), a takový trestný čin neoznámí bez zbytečného odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, veliteli nebo náčelníku, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

2)Kdo spáchá trestná čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezbavuje pachatele trestnosti, týká-li se neoznámení trestného činu vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93 a 93a), záškodnictví (§ 95 a 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105 odst. 2,3, a 4), ohrožení utajované skutečnosti (§ 106 a 107) nebo genocidia (§ 259).“

Trestní sazby jsou ve všech shora uvedených případech možná nepřiměřeně mírné vzhledem k závažnosti zločinů, na kterých se může velitel svým opomenutím podílet. Není tak dostatečně vystižena společenská nebezpečnost opomenutí velitele nebo jiného nadřízeného.

Negativní.

Shora uvedené je nutné shrnout tak, že odpovědnost velitele nebo jiného nadřízeného není zcela dostatečně promítnuta do českého právního řádu. To platí

zejména v případě odpovědnosti velitele nebo jiného nadřízeného za opomenutí vykonávat řádně velení nebo pravomoc, neboť zde jsou hrozící trestní sankce v nepoměru ke skutečné společenské nebezpečnosti takového jednání. Lze mít i určité výhrady k absenci výslovné úpravy odpovědnosti velitele za vydání rozkazu. Patrně bude nejvhodnější tento nedostatek řešit zvláštním ustanovením o odpovědnosti velitele, které by mělo být pojato do hlavy desáté trestního zákona a vztahovalo by se pouze na skutkové podstaty zločinů podle mezinárodního práva.

Velmi negativní.

3. Válečné zločiny

3. 1 Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949 (ŽU I), článek 50, Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři ze dne 12. srpna 1949 (ŽU II), článek 51

3.1.1 Úmyslné zabití chráněné osoby

Trestní zákon nezná odpovídající samostatnou skutkovou podstatu. Úmyslné zabití raněného by se posuzovalo podle § 219 jako trestný čin vraždy.²⁴

Negativní

Trestný čin vraždy raněného by však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost

...

...b) trestného činu.....vraždy (§ 219)...., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní

²⁴) *Ibid.*, str. 1021

3.1.2 Mučení nebo nelidské zacházení, včetně biologických pokusů

Tento čin je trestný podle § 263 Válečná krutost:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní

Skutková podstata však není formulována precizně, neboť se zde stíhá jen nelidské zacházení. Nicméně nauka vnitrostátního trestního práva změkčuje tento nedostatek tím, že pojem nelidské zacházení vykládá tak, že by mohl zahrnovat i mučení: *„Nelidské zacházení je jednání, kterým je osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení způsobena fyzická nebo duševní bolest, která nešetří jejich životy, zdraví nebo brutálně ponižuje jejich lidskou důstojnost, tedy nerespektuje základní lidská práva garantovaná mezinárodním právem.“*²⁵

Trestní zákon přitom zná samostatnou skutkovou podstatu „mučení a jiné nelidské a kruté zacházení“ (§ 259a). Zde je však nižší trestní sazba.

Negativní.

Není výslovné ustanovení o biologických pokusech.

Negativní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.1.3 Úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné zranění a ohrožení zdraví

Není v trestním zákoně pojata jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

²⁵) *Ibid.*, str. 1020

Způsobení velkého utrpení by pravděpodobně bylo možní kvalifikovat jako nelidské zacházení s raněnými podle § 263 odst. 1 (viz výše). Totéž platí o vážném tělesném zranění s tím, že by se na takovéto jednání pravděpodobně vztáhlo i ustanovení § 263 odst. 3:

„Odnětím svobody na osm až patnáct nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Není zcela jasné, jak by podle českého trestního zákona bylo kvalifikováno jednání, kterým se ohrožuje zdraví raněných nebo nemocných.

Negativní.

3.1.4 Zničení a přisvojení si majetku neodůvodněné vojenskou nutností a provedené ve velkém měřítku nedovoleným a svévolným způsobem

Takovéto jednání je trestné podle § 264, Plenění v prostoru válečných operací:

„Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

a) zmocní se, využíváje něčí tísně, cizí věci,

b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá, nebo

c) okrádá padlé,

bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Pozitivní

Skutková podstata je formulována šíře. Vztáhne se tedy i na jednání, která by dle článku 5 ŽU I a ŽU II nebyla vážným porušením:

Podle písm. a): stačí zmocnění se jediné věci, není kritérium velkého měřítka, vojenskou nutností a kritérium svévolnosti.

Podle písm. b) souhlasí kritérium neodůvodněnosti vojenskou nutností a kritérium svévolnosti. Není zde kritérium velkého měřítka.

Nakonec podle písm. c) není kritérium velkého měřítka, vojenskou nutností a kritérium svévolnosti.

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.2 Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci ze dne 12. srpna 1949 (ŽU III), článek 130

3.2.1 Úmyslné zabití válečného zajatce

Trestní zákon nezná odpovídající samostatnou skutkovou podstatu. Úmyslné zabití válečného by se posuzovalo podle § 219 jako trestný čin vraždy.²⁶

Negativní

Trestný čin vraždy raněného by však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost

...
b) trestného činu.....vraždy (§ 219)....., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

V případě tohoto trestného činu by se neuplatnila zásada univerzality podle § 19.

Negativní

3.2.2 Mučení nebo nelidské zacházení včetně biologických pokusů

Tento čin je trestný podle § 263 Válečná krutost:

„1)Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...
3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní

Skutková podstata není formulována precizně, neboť se zde stíhá jen nelidské zacházení.Nauka vnitrostátní trestního práva změkčuje tento nedostatek tak, že

²⁶) Ibid., str. 1021

pojem nelidské zacházení vykládá tak, že by mohl zahrnovat i mučení: „*Nelidské zacházení je jednání, kterým je osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení způsobena fyzická nebo duševní bolest, která nešetří jejich životy, zdraví nebo brutálně ponižuje jejich lidskou důstojnost, tedy nerespektuje základní lidská práva garantovaná mezinárodním právem.*“²⁷

Trestní zákon přitom zná samostatnou skutkovou podstatu „mučení a jiné nelidské a kruté zacházení“ (§ 259a). Zde je však nižší trestní sazba.

Negativní.

Není výslovné ustanovení o biologických pokusech.

Negativní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.2.3 Úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné zranění a ohrožení zdraví

Není v trestním zákoně pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Způsobení velkého utrpení by pravděpodobně bylo možné kvalifikovat jako nelidské zacházení s raněnými podle § 263 odst. 1 (viz výše)

Totéž platí o vážném tělesném zranění s tím, že by se na takovéto jednání pravděpodobně vztáhlo i ustanovení § 263 odst. 3:

„Odnětím svobody na osm až patnáct nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Není jasné, jak by podle českého trestního zákona bylo kvalifikováno jednání, kterým se ohrožuje zdraví raněných nebo nemocných.

Negativní.

²⁷) *Ibid.*, str. 1020

2.2.4 Donucování, aby válečný zajatec sloužil v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti

Není v trestním zákoně pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Je velmi sporné, zda by donucování válečného zajatce, aby sloužil v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti mohlo být kvalifikováno jako trestné podle některého ustanovení českého trestního zákona. Patrně nebude možné obhájit názor, že by takovéto jednání mohlo být kvalifikováno jako nelidské zacházení podle § 263 odst. 1 (válečná krutost). Český trestní zákon sice zná trestný čin služba v cizím vojsku (§ 115), ale toho se může dopustit pouze občan ČR.

Velmi negativní.

3.2.5 Zbavení práva na řádný a nestranný proces

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva, odst. 2:

- „1)Kdo za války bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.
- 2)Stejně bude potrestán, kdo za války

...

e)svévolně znemožní civilnímu obyvatelstvu nebo válečným zajatcům, aby se o jejich provinění rozhodovalo v nestranném soudním řízení.

- 3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Toto ustanovení je zařazeno nesystematicky do paragrafu nazvaného persekuce obyvatelstva, i když se v tomto případě o persekuci obyvatelstva vlastně nejedná.

Negativní.

Skutková podstata není formulována precizně. Ustanovení Třetí Ženevské úmluvy hovoří o řádném a nestranném řízení. Autentický text zní: „...*wilfully depriving a prisoner of war of the rights fair and regular trial prescribed in the Convention.*“²⁸ Anglické adjektivum *fair* vypovídá o obsahu, tedy *fair trial* jako spravedlivý proces. Anglické adjektivum *regular* vypovídá o formě, *regular trial* jako zákonný proces. Ustanovení ženevské úmluvy tedy pravděpodobně chrání právo na proces zákonný, tedy v soulady s ustanoveními úmluvy, a spravedlivý, tedy obviněný má skutečnou možnost hájit se atd. Tento závěr zdá se potvrzovat komentář Mezinárodního výboru

²⁸) Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War of August 12, 1949, Article 130

Červeného kříže, který jako příklad tohoto porušení uvádí postavení válečného zajatce před zvláštní tribunál, aniž by byla notifikována ochranná mocnost.²⁹ Naproti tomu ustanovení § 263a odst. 2) českého trestního zákona hovoří pouze o nestranném soudním řízení. je otázkou, zda to lze interpretovat tak, aby to pokrylo i rozměr zákonnosti procesu. **Negativní.**

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.3 Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války ze dne 12. srpna 1949 (ŽU IV), článek 147

3.3.1 Úmyslné zabití chráněné osoby

Trestní zákon nezná odpovídající samostatnou skutkovou podstatu. Úmyslné zabití válečného by se posuzovalo podle § 219 jako trestný čin vraždy.³⁰

Negativní

Trestný čin vraždy raněného by však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost

...

b) trestného činu.....vraždy (§ 219)....., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví: *„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“*

Pozitivní

²⁹) Pictet, J.S. (ed.): III Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War. Commentary. ICRC, Geneva, 1960, str. 628

³⁰) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op .cit. sub 1, str. 1021

V případě tohoto trestného činu by se neuplatnila zásada univerzality podle § 19.
Negativní

3.3.2 Mučení nebo nelidské zacházení, včetně biologických pokusů

Tento čin je trestný podle § 263 Válečná krutost, odst. 1):

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkoz újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní

Skutková podstata není formulována precizně, neboť se zde stíhá jen nelidské zacházení. *Nauka vnitrostátního trestního práva změkčuje tento nedostatek tak, že pojem nelidské zacházení vykládá tak, že by mohl zahrnovat i mučení: „Nelidské zacházení je jednání, kterým je osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení způsobena fyzická nebo duševní bolest, která nešetří jejich životy, zdraví nebo brutálně ponižuje jejich lidskou důstojnost, tedy nerespektuje základní lidská práva garantovaná mezinárodním právem.“³¹* Trestní zákon přitom zná samostatnou skutkovou podstatu „mučení a jiné nelidské a kruté zacházení“ (§ 259a). Zde je však nižší trestní sazba.

Není výslovné ustanovení o biologických pokusech.

Negativní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.3.3 Úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné zranění a ohrožení zdraví

³¹) *Ibid.*, str. 1020

Není v trestním zákoně pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Způsobení velkého utrpení by pravděpodobně bylo možní kvalifikovat jako nelidské zacházení s bezbranným civilním obyvatelstvem podle § 263 odst.1. Totéž platí o vážném tělesném zranění s tím, že by se na takovéto jednání pravděpodobně vztáhlo i ustanovení § 263 odst. 3:

„Odnětím svobody na osm až patnáct nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Není jasné, jak by podle českého trestního zákona bylo kvalifikováno jednání, kterým se ohrožuje zdraví civilních osob.

Negativní.

3.3.4 Nezákoně deportace nebo nezákonný přesun civilních osob

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1) Kdo za války...bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

2) Stejně bude potrestán, kdo za války

...

c) bezdůvodně přesídluje civilní obyvatelstvo obsazeného území...

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Formulace skutkové podstaty trpí určitými nedostatky. Podle komentáře Mezinárodního výboru Červeného kříže toto vážné porušení podle ŽU IV, článek 147 odkazuje na porušení článků 45 a 49 úmluvy.³² Článek 45 se vztahuje na cizince na území strany v konfliktu a článek 49 na obsazená území. Ustanovení českého trestního zákona se však výslovně vztahuje pouze na obsazená území. Porušení článku 45 tedy není pokryto.

Negativní.

ŽU IV článek 49 se vztahuje na obsazená území. Nicméně text článku 147 označuje za vážné porušení nezákonnou deportace či přesun, přičemž adjektivum nezákonný znamená v rozporu s ustanoveními úmluvy.³³ Naproti ustanovení

³²) Pictet, J.S. (ed.): IV Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in time of War. Commentary, ICRC, Geneva, 1958, str. 599

³³) Srov. *ibid.*, str. 599

českého trestního zákona hovoří o „*bezdůvodném přesídlení*“. Rozpor je očividný, neboť přesídlení může být nezákonné a přitom důvodné (tedy podniknuté z nějakého důvodu) či na druhé straně zákonné, ale bezdůvodné.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.3.5 Protiprávní uvěznění

V českém trestním zákoně není pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Je diskutabilní, zda by takovéto jednání mohlo být kvalifikováno podle některého ustanovení Hlavy desáté, trestné činy proti lidskosti. Takovéto jednání by tedy mohlo být stíháno jako „obyčejný“ trestný čin , nikoliv jako válečný zločin. V úvahu by přicházeli tyto trestné činy:

Zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 158), omezování osobní svobody (§ 231) či zbavení osobní svobody (§ 232).

Negativní.

Pokud by takovéto jednání bylo kvalifikováno jako omezování osobní svobody či zbavení osobní svobody, tento trestný čin by se nepromlčoval, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost

...

b)trestného činu....omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232).....pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

Pachatele není možné stíhat na základě titulu univerzality podle § 19.

Negativní.

3.3.6 Nucení ke službě v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti

Není v trestním zákoně pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Je velmi sporné, zda by donucování chráněné osoby, aby sloužila v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti mohlo být kvalifikováno jako trestné podle některého ustanovení českého trestního zákona. Patrně nebude možné obhájit názor, že by takovéto jednání mohlo být kvalifikováno jako nelidské zacházení podle § 263 odst. 1 (válečná krutost). Český trestní zákon sice zná trestný čin služba v cizím vojsku (§ 115), ale toho se může dopustit pouze občan ČR.

Velmi negativní.

3.3.7 Zbavení práva být souzen nestranným a pravidelným způsobem podle úmluvy

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva, odst. 2:

- „1)Kdo za války bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.
- 2)Stejně bude potrestán, kdo za války

...

e)svévolně znemožní civilnímu obyvatelstvu nebo válečným zajatcům, aby se o jejich provinění rozhodovalo v nestranném soudním řízení.

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata není formulována precizně. Ustanovení Třetí Ženevské úmluvy hovoří o řádném a nestranném řízení. Autentický text zní: „...*wilfully depriving a protected person of the rights fair and regular trial prescribed in the present Convention.*“³⁴ Anglické adjektivum *fair* vypovídá o obsahu, tedy *fair trial* jako spravedlivý proces. Anglické adjektivum *regular* vypovídá o formě, *regular trial* jako zákonný proces. Ustanovení ženevské úmluvy tedy pravděpodobně chrání právo na proces zákonný, tedy v soulady s ustanoveními úmluvy, a spravedlivý, tedy obviněný má skutečnou možnost hájit se atd. Tento závěr zdá se potvrzovat komentář Mezinárodního výboru Červeného kříže, který jako příklad tohoto porušení uvádí postavení chráněné osoby před zvláštní tribunál, aniž by byla notifikována ochranná

³⁴) Geneva Convention Relative to the protection of Civilian Persons in time of War of August 12, 1949, Article 147

mocnost.³⁵ Naproti tomu ustanovení § 263a odst. 2) českého trestního zákona hovoří pouze o nestranném soudním řízení. Je otázkou, zda to lze interpretovat tak, aby to pokrylo i rozměr zákonnosti procesu.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.3.8 Braní rukojmí

Český trestní zákon upravuje trestný čin braní rukojmí v § 234a, jenž je zařazen v hlavě osmé nazvané „trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti“:

„1) Kdo se zmocní rukojmí a hrozí, že ho usmrtí anebo že mu způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu, s cíle donutit jiného, aby něco konal, opominul nebo strpěl, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) je-li při takovém činu rukojmím osoba mladší než osmnáct let,

c) je-li při takovém činu rukojmími více osob, nebo

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pozitivní.

Tento trestný čin není upraven v rámci hlavy desáté, trestné činy proti lidskosti a takovéto jednání je tedy pouze „obyčejným“ trestným činem.

Negativní.

Příprava k trestnému činu braní rukojmí je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Negativní.

³⁵) Pictet, J.S. (ed.): IV Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Commentary. ICRC, Geneva, 1958, str. 600

Tento trestný čin se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

3.3.9 Zničení a přisvojení si majetku neodůvodněné vojenskou nutností a provedené ve velkém měřítku nezákonným a svévolným způsobem

Takovéto jednání je trestné podle § 264, Plenění v prostoru válečných operací:

„Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

a) zmocní se, využíváje něčí tísně, cizí věci,

b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá, nebo

c) okrádá padlé,

bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Pozitivní

Skutková podstata je formulována šíře. Vztáhne se tedy i na jednání, která by dle článku ŽU IV 147 nebyla vážným porušením:

podle písm.a) stačí zmocnění se jediné věci, není kritérium velkého měřítka, vojenskou nutností a kritérium svévolnosti.

podle písm. b) souhlasí kritérium neodůvodněnosti vojenskou nutností a kritérium svévolnosti. Není zde kritérium velkého měřítka.

podle písm.c) není kritérium velkého měřítka, vojenskou nutností a kritérium svévolnosti.

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4 Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I)

3.4.1 Článek 11

3.4.1.1 Podrobení chráněné osoby lékařskému zákroku, který není odůvodněn zdravotním stavem a který je v rozporu s všeobecně přijatými lékařskými normami

Český trestní zákon nemá zvláštní ustanovení o lékařských zákrocích. Toto jednání by tedy bylo nutné posuzovat podle následujících ustanovení:

Podle ustanovení § 221, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

c) způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Podle ustanovení § 222, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm b), odstavec 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm b), odstavec 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

3.4.1.2 Tělesné mrzačení

Dle ustanovení § 89, odst. 7 písm a) českého trestního zákona je zmrzačení těžkou újmou na zdraví. V návaznosti na toto ustanovení by se zmrzačení chráněné osoby posuzoval podle následujících ustanovení.

Podle ustanovení § 221, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

...

c) způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Podle ustanovení § 222, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20 a).

Pozitivní.

3.4.1.3 Lékařské a vědecké pokusy

Český trestní zákon neobsahuje výslovné ustanovení o lékařských a vědeckých pokusech. Takovéto jednání by se posuzovalo podle následujících ustanovení:

Podle ustanovení § 221, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

c) způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

ustanovení § 222, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm b), odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm b), odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

Podle ustanovení § 263 (válečná krutost), které zní:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkoz újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.4.1.4 Odnímání tkání nebo orgánů za účelem transplantace

Český trestní zákon neobsahuje výslovné ustanovení o odnímání tkání a orgánů. Transplantace mezi živými je českém právní řádu upravena jedním jediným ustanovením zákona, a to § 26 zákona č. 20/1966, o péči o zdraví lidu, v platném znění. Dle tohoto ustanovení je nutný souhlas dárce a odnětí orgánu nebo tkáně nesmí ohrožovat zdravotní stav dárce.³⁶ Taková jednání by se posuzovala dle následujících ustanovení trestního zákona:

Podle ustanovení § 221, které zní:

³⁶) Srov. Načevová, A.: Právní aspekty odnímání orgánů a tkání a transplantací v českém právním řádu (stav de lege lata a de lege ferenda), Právní rozhledy 10/1997, str. 1 - 3

„1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

c) způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Podle ustanovení § 222, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm. b), odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm. a) a c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm. b), odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm. a) a c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

Podle ustanovení § 263 (válečná krutost), které zní:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

3) *Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.*"

Pozitivní

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.4.2. Článek 85 odstavec 3

3.4.2.1. Úvodní poznámky

Tento odstavec se zabývá porušeními tzv. haagského práva.³⁷ Všechna porušení vyjmenovaná v tomto odstavci musí vykazovat tři společné znaky:

- a) musí být spáchána úmyslně,
- b) musí představovat porušení příslušných ustanovení Protokolu I nebo Ženevských úmluv,
- c) musí způsobit smrt nebo vážné tělesné zranění nebo újmu na zdraví (causing death or serious injury to body or health): účinek musí být takový, že poškozuje lidi zásadně a dlouhodobě, a to ve vztahu k tělesné integritě nebo ve vztahu fyzickému nebo mentálnímu zdraví.³⁸

Pokud zakázané jednání nesplní všechny tyto tři předpoklady, jedná se jen o „obyčejné“ porušení“.

3.4.2.2. Napadení civilního obyvatelstva nebo jednotlivých civilních osob

Protokol I pokládá za vážné porušení úmyslné vedené útoku proti civilnímu obyvatelstvu nebo jednotlivým civilním osobám, pokud pachatel zná jejich status

³⁷) Srov. Sandoz, Y., Swinarski, C., Zimmermann, B. (eds.): *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*, International Committee of the Red Cross, Martinus Nijhoff Publishers, Geneva, 1987, str. 993

³⁸) Srov. *ibid.*, str. 994 - 995

civilních osob a pokud nastanou následky uvedené shora (Úvodní poznámky).³⁹ Toto jednání je v zásadě trestné podle § 262:

„1) Kdo za války.....bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně

a) poškodí vojenskou operací civilní obyvatelstvo nebo civilní osoby na životě, zdraví nebo majetku anebo vede proti nim útok z důvodu represálií...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata v českém trestním zákoně vykazuje následující nedostatek: Výslovně se vztahuje pouze na velitele. Toto pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.

Negativní.

Pojmové znaky vyplývající z ustanovení Protokolu I se přesně nekryjí se znaky skutkové podstaty českého trestního zákona:

- a) požadavek úmyslu souhlasí
- b) česká skutková podstata odkazuje generálně na normy mezinárodního práva, souhlasí
- c) mezinárodní normativita požaduje vážnou újmu na zdraví, kdežto české trestní právo jakoukoliv újmu na zdraví
- d) způsobení škody na majetku není vážným porušením dle ustanovení Protokolu I, kdežto český trestní zákon toto za trestné pokládá.

Lze dovodit, že skutková podstata v českém trestním zákoně je v zásadě širší než požadavky práva mezinárodního

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

³⁹) Srov. *ibid.*, str. 995

3.4.2.3 Zahájení nerozlišujícího útoku postihujícího civilní obyvatelstvo nebo objekty civilního rázu, a to s vědomím, že takový útok způsobí nadměrné ztráty na životech, zranění civilních osob nebo poškození objektů civilního rázu

Ustanovení článku 85 odst. 3 písm. b) výslovně odkazuje na ustanovení článku 57 odst. 2 písm. a bod ii), který zní:

„...ti, kteří plánují útok nebo o něm rozhodují...nezahájí útok, u něhož se dá předpokládat, že způsobí náhodné ztráty na životech civilních osob, zranění civilních osob, poškození objektů civilního rázu nebo kombinaci těchto případů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.“

Je zde tedy odkaz na legální definici principu proporcionality. Toto vážné porušení nezahrnuje útoky přímou zaměřené na civilní obyvatelstvo nebo jednotlivé civilní osoby, ale útoky, které je zasahují náhodou jako vedlejší účinek. Aby se jednalo o vážné porušení, pachatel musí úmyslně vést nerozlišující útok a musí vědět, že následky na civilních osobách nebo civilních objektech nastanou a že naplní tři společné znaky uvedené shora (oddíl úvodní poznámky) v takovém rozsahu, že vybočí z mezí principu proporcionality.⁴⁰

Toto jednání je v zásadě trestné podle § 262 (Používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje):

- „1) Kdo za války nebo za bojové situace...*
- a) nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo*
 - b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.*
- 2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně*
- a) poškodí vojenskou operací civilní obyvatelstvo nebo civilní osoby na životě, zdraví nebo majetku anebo vede proti nim útok z důvodu represálií,*

...

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata v českém trestním zákoně vykazuje následující nedostatek: Výslovně se vztahuje pouze na velitele.

Negativní.

⁴⁰) Srov. *ibid.*, str.995 - 996

Pojmové znaky vyplývající z ustanovení Protokolu I se přesně nekryjí se znaky skutkové podstaty českého trestního zákona:

- e) požadavek úmyslu souhlasí
- f) česká skutková podstata odkazuje generálně na normy mezinárodního práva, souhlasí
- g) mezinárodní normativita požaduje vážnou újmu na zdraví, kdežto české trestní právo jakoukoliv újmu na zdraví
- h) způsobení škody na majetku není vážným porušením dle ustanovení Protokolu I, kdežto český trestní zákon toto za trestné pokládá.

Lze dovodit, že skutková podstata v českém trestním zákoně je v zásadě širší než požadavky práva mezinárodního

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.2.4 Zahájení útoku proti stavbám a zařízením obsahujícím nebezpečné síly, pokud je známo, že takový útok způsobí nadměrné ztráty na životech, zranění civilních osob nebo poškození objektů civilního rázu

Toto vážné porušení znamená úmyslné vedení útoku proti stavbám nebo zařízením obsahujícím nebezpečné síly, pokud jsou vojenským objektem, nebo proti vojenským objektům umístěným na těchto stavbám či zařízeních nebo v jejich blízkosti, pokud pachatel ví, že následky na civilním obyvatelstvu nebo civilních objektech naplní tři shora uvedené znaky (5.1.1. Úvodní poznámky) v takovém rozsahu, že to vybočí z principu proporcionality.⁴¹

Toto jednání je trestné podle § 262:

„1) *Kdo za války nebo za bojové situace...*

⁴¹) Srov. *Ibid.*, str. 997

a) nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně

a) ...b)....,

c) zničí nebo poškodí přehradu, jadernou elektrárnu nebo podobné zařízení obsahující nebezpečné síly, nebo

...

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata českého trestního zákona je formulována šíře. K jejímu naplnění postačí úmyslné zničení nebo poškození stavby nebo zařízení obsahujícího nebezpečné síly. Skutková podstata nijak nezahrnuje následky, a tedy ani vědomí pachatele o těchto následcích.

Pozitivní.

Nedostatkem skutkové podstaty v českém trestním zákoně je skutečnost, že se výslovně vztahuje pouze na velitele. Toto by nemuselo odpovídat normativitě mezinárodního práva.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.2.5 Napadení nechráněných míst a demilitarizovaných zón

Toto jednání je trestné podle § 262:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...

a) nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede,

bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) *Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně*

a)...

b) vede útok proti nebráněnému místu nebo demilitarizovanému pásmu,

...

3) *Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“*

Pozitivní.

Skutková českého podstata trestního zákona je formulována širše, neboť ze tří znaků uvedených shora (5.1.1. úvodní poznámky) se nepožaduje znak třetí – způsobení smrti nebo vážného tělesného zranění nebo újmy na zdraví.

Pozitivní.

Skutková podstata se vztahuje pouze na velitele. Toto pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.2.6 Napadení osoby, o níž je známo, že je neschopna boje

Není pojato jako samostatná skutková podstata.

Negativní.

Toto jednání by však pravděpodobně bylo trestné podle § 262:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...

a)...

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Čin je dle českého trestního práva dokonán již tím, že pachatel nařídí vedení boje zakázaným způsobem, k vlastnímu vedení boje zakázaným způsobem nemusí dojít.⁴²

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.2.7 Proradné používání rozeznávacího znaku Červeného kříže, Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce nebo jiných ochranných znaků uznávaných ženevskými úmluvami nebo Protokolem I

Dle komentáře vydaného Mezinárodním výborem Červeného kříže toto vážné porušení zahrnuje proradné použití symbolů, které zavádějí přímo Ženevské úmluvy nebo Protokol I:

- a) Červený kříž a Červený půlměsíc,
- b) šikmé červené pásy na bílém poli,
- c) modrý trojúhelník na oranžovém poli,
- d) tři jasně oranžové kruhy v řadě vedle sebe,
- e) znaky určené dohodou válčících stran,

Dále dle komentáře toto vážné porušení zahrnuje proradné použití rozlišovacích signálů, dále proradné použití znaků, emblémů a uniforem OSN nebo neutrálních či jiných států, které nejsou válčící stranou, ale i dalších mezinárodně uznávaných symbolů nebo znaku jako např. vlajka příměří nebo označení kulturních statků.⁴³

⁴²) Srov. Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op. cit. sub 1, str. 1017

⁴³) Sandoz, Y., Swinarski, C., Zimmermann, B. (eds.): op. cit. sub 37, str. 998 - 999

A: Proradné použití znaků zdravotnických institucí nebo dopravních prostředků, znaku OSN a vlajky nebo státního nebo vojenského znaku, insignie nebo stejnokroje neutrálního nebo jiného státu, který není válčící stranou

Proradné použití znaků zdravotnických institucí nebo dopravních prostředků, znaku OSN a vlajky nebo státního nebo vojenského znaku, insignie nebo stejnokroje neutrálního nebo jiného státu, který není válčící stranou je trestné podle § 265:

„1)Kdo za branné pohotovosti státu nebo za války zneužije označení Červeného kříže nebo jiných rozlišovacích znaků nebo barev uznávaných mezinárodním právem pro označení zdravotnických institucí nebo dopravních prostředků zdravotnické pomoci nebo evakuace, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války zneužije znaku Organizace spojených národů anebo vlajky nebo státního nebo vojenského znaku, insignie nebo stejnokroje neutrálního nebo jiného státu, který není stranou v konfliktu.

3)Odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 jako prostředkem válečné prorady zvlášť závažný následek.“

Nauka dodává, že zneužití označení znamená jeho neoprávněné použití.⁴⁴

Pozitivní.

Skutková podstata je formulována širše. Trestným činem je jakékoliv neoprávněné použití těchto symbolů za branné pohotovosti nebo za války (zdravotnická označení), resp. za války (ostatní shora uvedené symboly).

Pozitivní.

Proradné použití, které nezpůsobí zvlášť závažný následek, je trestné stejně jako jiné neoprávněné použití.

Negativní.

Proradné použití, které způsobí zvlášť závažný následek, tvoří kvalifikovanou skutkovou podstatu s vyšší trestní sazbou.

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

⁴⁴) Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: op. cit. sub 1, str. 1026

B : Proradné použití jiných mezinárodně uznávaných symbolů

Toto vážné porušení patrně nebude možné posuzovat podle § 265. Pravděpodobně by se na tyto případy perfidity vztáhlo ustanovení § 262:

„1) *Kdo za války nebo za bojové situace...*

a)...

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Odpovědnost se vztahuje i na velitele.

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.3 Článek 85 odstavec 4

3.4.3.1. úvodní poznámky

Všechna porušení vyjmenovaná v tomto odstavci musí vykazovat dva znaky:

- 1) musí se jednat o jednání úmyslné a
- 2) musí se jednat o porušení příslušných ustanovení Ženevských úmluv nebo Protokolu I.

Ve srovnání s odstavcem 3 zde chybí společný znak určitých následků jednání.⁴⁵

⁴⁵) Sandoz, Y., Swinarski, C., Zimmermann, B. (eds.): op. cit. sub 37, str. 999

3.4.3.2 Přemístění částí vlastního civilního obyvatelstva okupační mocností na území, které okupuje, deportace nebo přemístění všeho nebo částí obyvatelstva okupovaného území uvnitř nebo mimo toto území

A : Přemístění částí vlastního civilního obyvatelstva okupační mocností na území, které okupuje

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1)kdo za války.....bude potrestán na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války

a)....

d) osídluje obsazené území obyvatelstvem vlastní země...

...

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

B : Deportace nebo přemístění všeho nebo částí obyvatelstva okupovaného území uvnitř nebo mimo toto území v rozporu s článkem 49 ŽU IV

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1)kdo za války.....bude potrestán na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války

a)

c) bezdůvodně přesídluje civilní obyvatelstvo obsazeného území...

...

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Formulace skutkové podstaty trpí jedním nedostatkem: Aby se jednalo o vážné porušení Protokolu I, musí být přesídlování učiněno v rozporu s článkem 49 ŽU IV, tedy v rozporu s normami mezinárodního práva. naproti tomu český trestní zákon používá pojem „bezdůvodně“. To jak je vidět neodpovídá normativitě mezinárodního

práva humanitárního. Přesídlení může být důvodné, ale v rozporu s norami humanitárního práva či naopak.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.3.3 Neodůvodněné zdržování repatriace válečných zajatců nebo civilních osob

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1)kdo za války.....bude potrestán na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války

a)....

b) bezdůvodně oddaluje návrat civilního obyvatelstva nebo válečných zajatců...

...

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.3.4 Uplatňování apartheidu nebo páchání jiných nelidských a ponižujících činů, včetně urážek lidské důstojnosti založených na rasové diskriminaci

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1) Kdo za války uplatňuje apartheid nebo páchá jiné nelidské činy vyplývající z rasové diskriminace nebo terorizuje bezbranné civilní obyvatelstvo násilím nebo hrozbou jeho užití, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.⁴⁶

Skutková podstata není formulována precizně. mezinárodní normativita požaduje kriminalizování „apartheidu nebo jiných nelidských a *ponižujících činů*, včetně urážek lidské důstojnosti založených na rasové diskriminaci“ (*apartheid or other inhuman and degrading practices involving outrages upon personal dignity, based on racial discrimination*).

Ve formulaci českého trestního zákona chybí „*ponižující činy včetně urážek lidské důstojnosti*“ a je otázkou, zda tento nedostatek lze překlenout interpretací.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.3.5 Napadení jasně rozpoznatelných historických památníků, uměleckých děl a míst pro konání bohoslužby, které jsou kulturním a duchovním dědictvím národů

Článek 85 odst. 4 písm. d) ŽÚ IV definuje toto vážné porušení následovně:

„*Napadení jasně rozpoznatelných historických památníků, uměleckých děl a míst pro konání bohoslužby, které jsou kulturním a duchovním dědictvím národů a kterým byla zvláštní dohodou uzavřenou např. v rámci příslušné mezinárodní organizace poskytnuta zvláštní ochrana, a v jehož důsledku došlo k jejich značnému poškození,*

⁴⁶) Toto ustanovení však stíhá jen apartheid spáchaný za války. V českém trestním zákoně chybí samostatná skutková podstata apartheidu v době míru.

jestliže neexistuje důkaz, že protější strana porušila článek 53 odstavec b), a jestliže takové historické památníky, umělecké díla a místa pro konání bohoslužby se nenacházejí v bezprostřední blízkosti vojenských objektů.“

Článek 53 odst. b) zakazuje využívat takových objektů k podpoře vojenského úsilí. Aby se jednalo o vážné porušení, musí jednání naplnit tyto znaky:

- 1) musí se jednat o jednání úmyslné dle uvozovací věty odstavce 4,
- 2) neexistuje důkaz, že druhá válčící strana využila či využívá tyto objekty k podpoře vojenského úsilí,
- 3) musí se jednat o objekty, kterým byla přiznána zvláštní ochrana zvláštní dohodou,
- 4) tyto objekty se nesmějí nacházet v bezprostřední blízkosti vojenských objektů,
- 5) útok musel způsobit značné poškození.⁴⁷

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedeí boje:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...

a) nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně

a)..., b)..., c)...

d) zničí nebo poškodí objekt určený pro humanitární účely nebo mezinárodně uznávanou kulturní nebo přírodní památku.

(3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata českého trestního zákona v jednom směru širší. K jejímu naplnění postačí naplnění těchto znaků:

- 1) úmyslnost s tím, že dle stanoviska teorie úmysl musí zahrnovat i nedovolenost této metody vedení boje⁴⁸,
- 2) rozpor s pravidly mezinárodního práva
- 3) zničení nebo poškození objektu

Není nutné naplnění těchto podmínek: neexistence důkazu, že druhá válčící strana využila či využívá tyto objekty k podpoře vojenského úsilí (shora sub 2), objekty se

⁴⁷) Srov. Sandoz, Y., Swinarski, C., Zimmermann, B. (eds.): op. cit. sub 37, str. 1002 - 1003

⁴⁸) Srov. Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op. cit. sub 1, str. 1018

nenacházejí v bezprostřední blízkosti vojenských objektů (shora sub 4), útok způsobil značné poškození (shora sub 5).

Skutková podstata je dále širší v tom, že se vztahuje nejen na kulturní statky pod zvláštní ochranou, ale i na přírodní památky a na objekty určené pro humanitární účely.

Pozitivní.

Skutková podstata českého trestního zákona trpí jedním nedostatkem. Trestného činu podle citovaného ustanovení se může dopustit pouze velitel.⁴⁹ Toto pravděpodobně neodpovídá normativě mezinárodního práva.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odst. 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.4.3.6 Zbavení chráněných osob práva na řádné a nestranné soudní řízení

Toto jednání je trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1)Kdo za války....bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války

a), ... b)....,c)....,d)...

e) svévolně znemožní civilnímu obyvatelstvu nebo válečným zajatcům, aby se o jejich provinění rozhodvalo v nestranném soudním řízení.

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Formulace skutkové podstaty v českém trestním zákoně však trpí jedním nedostatkem. Autentický text Protokolu I zní:

„depriving a person protected by the Conventions or referred to in paragraph 2 of this Article of the rights of fair and regular trial.“

⁴⁹) Srov. *ibid.*, str. 1018

Anglické adjektivum *fair* vypovídá o obsahu, tedy *fair trial* jako spravedlivý proces. Anglické adjektivum *regular* vypovídá o formě, *regular trial* jako zákonný proces. Toto ustanovení Protokolu I tedy pravděpodobně chrání právo na proces zákonný, tedy v souladu s ustanoveními mezinárodního práva humanitárního, a na proces spravedlivý, tedy obviněný má skutečnou možnost hájit se atd. Pojem *fair and regular trial* je převzat z Ženevských úmluv z roku 1949. Komentář Mezinárodního výboru Červeného kříže k ženevské úmluvě o zacházení s válečnými zajatci zdá se potvrzovat shora uvedený závěr, neboť jako příklad porušení se zde uvádí postavení válečného zajatce před zvláštní tribunál, aniž by byla notifikována ochranná mocnost.⁵⁰

Naproti tomu ustanovení § 263a odst. 2) českého trestního zákona hovoří pouze o nestranném soudním řízení. Je otázkou, zda to lze interpretovat tak, aby to pokrylo i rozměr zákonnosti procesu.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

⁵⁰) Pictet, J.S. (ed.): III Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War. Commentary. ICRC, Geneva, 1960, str. 628

3.5 Analýza ustanovení trestního zákona České republiky vzhledem ke Statutu Mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za vážná porušení mezinárodního humanitárního práva, spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991

3.1 Úvod

Statut Mezinárodního tribunálu pro stíhání osob odpovědných za vážná porušení mezinárodního práva humanitárního spáchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 (dále jen „Tribunál pro bývalou Jugoslávii“) upravuje válečné zločiny v článku 2, vážná porušení Ženevských úmluv z roku 1949, a článku 3, porušení zákonů a obyčejů války.⁵¹

3.5.2. Článek 2 Statutu „Válečné zločiny“

3.5.2.1 Úmyslné zabití

viz. pasáže 3.1.1., 3.2.1., 3.3.1

3.5.2.2 Mučení nebo nelidské zacházení, včetně biologických pokusů

viz. 3.1.2., 3.2.2., 3.3.2

3.5.2.3 Úmyslné způsobení velkého utrpení nebo vážné tělesné zranění

viz. 3.1.3., 3.2.3., 3.3.3

3.5.2.4 Zničení a přisvojení si majetku neodůvodněné vojenskou nutností a provedené ve velkém měřítku nezákonným a svévolným způsobem

viz. 3.1.4., 3.3.9.

3.5.3.5 Nucení válečného zajatce nebo civilní osoby ke službě v ozbrojených silách nepřátelské mocnosti

viz. 3.2.4., 3.3.6

3.5.2.6 Zbavení válečného zajatce nebo civilní osoby práva na řádný a nestranný proces

Viz. 3.2.5., 3.3.7

3.5.2.7 Nezákonná deportace nebo nezákonný přesun civilních osob nebo protiprávní uvěznění civilní osoby

Viz. 3.3.4., 3.3.5

3.5.2.8 Braní civilních osob jako rukojmí

Viz. 3.3.8

⁵¹) International tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991, Article 2, Article 3

3.5.3 Článek 3 Statutu „Porušení zákonů a obyčejů války.“

3.5.3.1 Úvod

Výčet porušení v tomto článku je na rozdíl od článku předchozího pouze demonstrativní. To vyplývá z uvozující věty: „*Such violations shall include, but not be limited to:*“⁵²

3.5.3.2 Použití jedovatých zbraní nebo jiných zbraní, které mají způsobit zbytečné útrapy

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

- „1)Kdo za války nebo za bojové situace
- a) nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije
 - b) ...bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.
- 3)Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“
- Pozitivní.**

Skutková podstat je sice formulována velmi široce, nicméně stanovisko nauky potvrzuje, že tento trestně právní zákaz se týká i jedovatých zbraní a zbraní způsobujících zbytečné útrapy.⁵³

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní

⁵²) *Ibid.*, Article 3

⁵³) Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. 2. vyd. Praha, C. H. Beck 1995, str. 1017

3.5.3.3 Svévolné ničení měst a vesnic nebo ničení neodůvodněné vojenskou nezbytností

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

„1)Kdo za války nebo za bojové situace...

...

b)nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede,bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

3)Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán , způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

V některých případech by v úvahu mohla přicházet i skutková podstata v § 264, plenění v prostoru válečných operací:

„Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

...

b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá...

...

bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Stanovisko nauky tomu však příliš nenasvědčuje. Objektem tohoto trestného činu jsou vlastnická práva k majetku, který se nachází v prostoru, kde v důsledku ozbrojeného konfliktu je ochrana vlastnických práv narušena.⁵⁴ Úmyslem zákonodárce zde pravděpodobně bylo vnitrostátně kriminalizovat jednání vůči obětem ozbrojeného konfliktu. tato skutková podstata tedy spíše míří do práva ženevského.

Pravděpodobně tedy předmětné jednání bude nutné posuzovat podle shora citovaného § 262.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

⁵⁴) *Ibid.*, str. 1024

3.5.3.4 Napadení nebo bombardování jakýmkoliv prostředky nebráněných měst, vesnic, obydlí nebo stavení.

viz 3.4.2.5

3.5.3.5 Zmocnění se, zničení nebo úmyslné poškození institucí zasvěcených víře, charitě nebo vzdělání, umění nebo vědě, historických památek a uměleckých nebo vědeckých děl

Toto jednání je v zásadě trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

- „1) *Kdo za války nebo za bojové situace...*
- a) *nařídí použití zakázaného bojového prostředku nebo materiálu obdobné povahy anebo takového prostředku nebo materiálu použije, nebo*
 - b) *nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.*
- 2) *Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně*
- a) *..., b) ..., c) ...*
 - d) *zničí nebo poškodí objekt určený pro humanitární účely nebo mezinárodně uznávanou kulturní nebo přírodní památku.*
- (3) *Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“*

Pozitivní.

Skutkové podstaty se však zcela neshodují. Skutková podstata obsažená v českém trestním zákoně trpí zejména třemi následujícími nedostatky:

1) Nevztahuje se na zmocnění se chráněných objektů. Tento nedostatek patrně nebude možné překlenout interpretací. Zmocnění se těchto objektů by patrně bylo trestné podle § 264, plenění v prostoru válečných operací:

- „*Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území*
- a) *zmocní se, využíváje něčí tísň, cizí věci,*
 - b) *svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá...*
 - c) *...*
- bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“*

2) Skutková podstata v českém trestním zákoně se vztahuje pouze na objekty určené pro humanitární účely a mezinárodně uznávaní kulturní nebo přírodní památky. Výčet ve statutu Tribunálu pro bývalou Jugoslávii však obsahuje i další objekty a je otázkou, zda je možné tento nesoulad překlenout interpretací.

3) Skutková podstata českého trestního zákona se výslovně vztahuje jen na velitele. To pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.5.3.6 Plenění veřejného nebo soukromého majetku

Toto jednání je trestné podle § 264, plenění v prostoru válečných operací:

„Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

a) zmocní se, využívaje něčí tísně, cizí věci,

b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá...

c) okrádá padlé

bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

Podrobná analýza české trestní legislativy pro stíhání válečných zločinů spáchaných v ozbrojených konfliktech nemající mezinárodní charakter

3.6 Válečné zločiny ve vnitřních ozbrojených konfliktech

3.6.1 Úvodní poznámky

Hlava desátá českého trestního zákona (trestné činy proti lidskosti) neomezuje svoji působnost pouze na mezinárodní ozbrojené konflikty. Příslušné skutkové podstaty se tedy vztáhnou i na konflikty vnitřní.⁵⁵

Tento materiál v následujícím vychází z kodifikace válečných zločinů provedené Římským statutem mezinárodního trestního soudu (článek 8).⁵⁶

3.6.2 Vážná porušení společného článku 3 Ženevských úmluv z roku 1949 (článek 8 odst. 2 písm. c)

3.6.2.1 Úvodní poznámka

Zde se jedná o zákazy určitých jednání vůči osobám, které se přímo neúčastní nepřátelství, včetně příslušníků ozbrojených sil, kteří složili zbraně, a osobám, které byly vyřazeny z boje nemocí, zraněním, zadržením nebo jakoukoliv jinou příčinou.

3.6.2.2 Útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení

Toto jednání je trestné podle § 263, válečná krutost:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...
3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní.

Je však třeba dodat následující:

⁵⁵) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. 2. vyd. Praha, C. H. Beck 1995, str. 1017, 1019, 1022, 1026

⁵⁶) Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9, 17 July 1998, Art. 8

A) Vražda

Ustanovení § 263 by se nevztáhlo na úmyslné usmrcení. takovéto jednání by se posuzovalo jako trestný čin vraždy podle § 219.⁵⁷

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...

b) trestného činu.....vraždy (§ 219)...., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

V případě tohoto trestného činu by se neuplatnila zásada univerzality podle § 19.

Negativní

B) Zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení

Skutková podstata českého trestního zákona není formulována precizně, neboť se zde stíhá jen nelidské zacházení..

Nauka vnitrostátní trestního práva změkčuje tento nedostatek tak, že pojem nelidské zacházení vykládá tak, že by mohl zahrnovat i trýznění a mučení, popř. zmrzačení či kruté zacházení: *„Nelidské zacházení je jednání, kterým je osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení způsobena fyzická nebo duševní bolest, která nešetří jejich životy, zdraví nebo brutálně ponižuje jejich lidskou důstojnost, tedy nerespektuje základní lidská práva garantovaná mezinárodním právem.“*⁵⁸

Trestní zákon přitom zná samostatnou skutkovou podstatu *„mučení a jiné nelidské a kruté zacházení“* (§ 259a). Zde je však nižší trestní sazba.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

⁵⁷) Šámal,P. – Púry, F. – Rizman, S.: op. cit. sub 1, str. 1021

⁵⁸) *Ibid.*, str. 1020

Tento trestný čin nepodlého promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.6.2.3 Útoky proti osobní důstojnosti, zejména ponižující a pokořující zacházení

Na takovéto jednání by se pravděpodobně vztáhlo ustanovení § 263, válčená krutost:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...
3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní.

Nauka vnitrostátního trestního práva pojem nelidské zacházení vykládá tak, že by mohl zahrnovat i ponižující zacházení: *„Nelidské zacházení je jednání, kterým je osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení způsobena fyzická nebo duševní bolest, která nešetří jejich životy, zdraví nebo brutálně ponižuje jejich lidskou důstojnost, tedy nerespektuje základní lidská práva garantovaná mezinárodním právem.“*⁵⁹

Trestní zákon přitom zná samostatnou skutkovou podstatu *„mučení a jiné nelidské a kruté zacházení“* (§ 259a). Zde je však nižší trestní sazba.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin nepodlého promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

⁵⁹) *Ibid.*, str. 1020

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.6.2.4. Braní rukojmí

Český trestní zákon upravuje trestný čin braní rukojmí v § 234a, jenž je zařazen v hlavě osmé nazvané „trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti“:

„1) Kdo se zmocní rukojmí a hrozí, že ho usmrtí anebo že mu způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu, s cíle donutit jiného, aby něco konal, opominul nebo strpěl, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) je-li při takovém činu rukojmím osoba mladší než osmnáct let,

c) je-li při takovém činu rukojmími více osob, nebo

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pozitivní.

Tento trestný čin není upraven v rámci hlavy desáté, trestné činy proti lidskosti a takovéto jednání je tedy pouze „obyčejným“ trestným činem.

Negativní.

Příprava k trestnému činu braní rukojmí je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele nelze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19).

Negativní.

Tento trestný čin se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

3.6.2.5 Odsouzení a vykonání poprav bez předchozího rozsudku vyneseno řádně ustanoveným soudem, poskytujícím soudní záruky všeobecně uznávané za nezbytné

Toto jednání je v zásadě trestné podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1) Kdo za války....bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

2) Stejně bude potrestán, kdo za války...

e) svévolně znemožní civilnímu obyvatelstvu nebo válečným zajatcům, aby se o jejich provinění rozhodovalo v nestranném soudním řízení.

3) *Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.*“

Pozitivní.

Skutková podstata českého trestního zákona však trpí jedním vážným nedostatkem. trestně právní zákaz se výslovně vztahuje pouze na jednání vůči civilnímu obyvatelstvu a válečným zajatcům. Ve vnitřních ozbrojených konfliktech není použitelná kategorie válečného zajatce. Uplatnitelnou by tedy při striktním výkladu byla pouze kategorie civilního obyvatelstva. Je velmi sporné, zda by tento formulační nedostatek bylo možné překlenout interpretací tak, aby se ustanovení § 263a vztahovalo na všechny kategorie osob chráněných společným článkem 3 Ženevských úmluv z roku 1949.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.6.3 Jiná vážná porušení zákonů a obyčejů aplikovatelných ve vnitřních konfliktech (článek 8 odst. 2 písm. e)

3.6.3.1 Úvodní poznámka

Zde se jedná o válečné zločiny, kterých se lze dopustit ve vnitřních konfliktech, které se odehrávají na území státu a ve kterých proti sobě bojují vládní jednotky a organizované ozbrojené skupiny či tyto skupiny navzájem proti sobě.⁶⁰

3.6.3.2 Úmyslné vedení útoku proti civilnímu obyvatelstvu jako takovému nebo proti jednotlivým civilním osobám, které se přímo neúčastní nepřátelství

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

⁶⁰) Srov. Rome Statute of the International Criminal Court, op. cit. sub 2, Art 8 para. 2, letter f

„1) Kdo za války.....bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně

a) poškodí vojenskou operací civilní obyvatelstvo nebo civilní osoby na životě, zdraví nebo majetku anebo vede proti nim útok z důvodu represálií...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Skutková podstata v českém trestním zákoně vykazuje následující nedostatek: Výslovně se vztahuje pouze na velitele. Toto pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.3 Úmyslné vedení útoku proti budovám, materiálu, lékařským jednotkám nebo transportu a personálu, užívajícím rozlišovací znak Ženevských úmluv v souladu s mezinárodním právem

Český trestní zákon neobsahuje specifickou skutkovou podstatu.

Negativní.

Na jednání vůči zdravotnickým objektům by se vztáhlo ustanovení § 262 odst. 2:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně...

d) zničí nebo poškodí objekt určený pro humanitární účely nebo mezinárodně uznávanou kulturní nebo přírodní památku.

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Tento závěr potvrzuje nauka vnitrostátního trestního práva: „Objekty určené pro humanitární účely jsou objekty sloužící zejména k ochraně civilního obyvatelstva a

*civilních osob a ke zmírnění válečného utrpení civilního obyvatelstva a civilních osob, ale též příslušníků ozbrojených sil válčících stran. Půjde zejména o nemocnice, mobilní zdravotnická zařízení, zdravotnické přepravní prostředky, objekty civilní obrany, jako jsou kryty poskytované civilnímu obyvatelstvu, objekty pro konání bohoslužeb apod.*⁶¹

Pozitivní.

Tato skutková podstata však trpí následujícími nedostatky:

1. Vztahuje se pouze na velitele. To pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.
2. Vyžaduje zničení nebo poškození, což se zcela neshoduje s formulací skutkové podstaty mezinárodní, která zakazuje úmyslné vedení útoku.

Negativní.

Na jednání vůči zdravotnickému personálu by se pravděpodobně vztáhlo ustanovení § 262 odst. 1:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace

...

b) nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

⁶¹) Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: op. cit. sub 1, str. 1018

3.6.3.4 Úmyslné vedení útoku proti personálu, zařízení, materiálu, jednotkám nebo vozidlům provádějícím humanitární pomoc nebo mírovou misi v souladu s Chartou OSN, pokud jsou oprávněni k ochraně poskytované civilním osobám nebo civilním objektům podle práva ozbrojeného konfliktu

Český trestní zákon nezná odpovídající samostatnou skutkovou podstatu.

Negativní.

V některých případech by takovéto jednání pravděpodobně bylo podřaditelné pod skutkovou podstatu § 262 odst. 2:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně

...

d) zničí nebo poškodí objekt určený pro humanitární účely nebo mezinárodně uznávanou kulturní nebo přírodní památku.

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Nedostatky této skutkové podstaty viz 3.3

V ostatních případech by se takovéto jednání pravděpodobně posuzovalo podle ustanovení § 262 odst. 1:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace

...

b)nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

...

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.5 Úmyslné vedení útoku proti budovám zasvěceným víře, vzdělávání, umění, vědě nebo charitativním účelům, historickým památkám, nemocnicím a místům, kde jsou shromážděni nemocní a ranění, pokud se nejedná o vojenské objekty

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojové prostředku a nedovolené vedení boje:

„1) Kdo za války nebo za bojové situace...bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

2) Stejně bude potrestán velitel, který v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva o prostředcích a způsobech vedení války úmyslně ...

d) zničí nebo poškodí objekt určený pro humanitární účely nebo mezinárodně uznávanou kulturní nebo přírodní památku.

3) Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Tato skutková podstata trpí následujícími nedostatky:

1. Vztahuje se pouze na velitele. To pravděpodobně neodpovídá normativitě mezinárodního práva.
2. Vyžaduje zničení nebo poškození, což se zcela neshoduje s formulací skutkové podstaty mezinárodní, která zakazuje úmyslné vedení útoku.
3. Lze mít pochybnosti, zda skutková podstata českého trestního zákona zahrnuje všechny objekty ve výčtu skutkové podstaty mezinárodní. Tento nedostatek však pravděpodobně bude překlenutelný interpretací.

Negativní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.6 Plenění města či místa, i když bylo vzato útokem

Toto jednání je trestné podle § 264, plenění v prostoru válečných operací:

„ Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

- a) zmocní se, využívá něčí tísně, cizí věci,
 - b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá, nebo
 - c) okrádá padlé,
- bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.7 Páchání znásilnění, sexuálního otroctví, nucené prostituce, nuceného těhotenství, nucené sterilizace nebo jiných forem sexuálního násilí, které rovněž představují vážné porušení společného článku 3 Ženevských úmluv

Toto jednání je v zásadě trestné podle § 263, válečná krutost:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

....

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní.

Český trestní zákon pochopitelně upravuje i „obyčejný“ trestný čin znásilnění (§ 241). Jiné formy sexuálního násilí nejsou pojaty jako samostatné skutkové podstaty. není jasný vztah trestného činu znásilnění podle § 241 a trestného činu válečné krutosti podle § 263. Pokud by se však takovéto jednání posuzovalo jako znásilnění, pak by příprava k tomuto trestnému činu byla sice trestná (§ 7), ale pachatele by nebylo možné stíhat na základě titulu univerzality (§ 19), trestnost činu by se promlčovala (§ 67) a výkon trestu by se rovněž promlčoval (§ 68).

Negativní.

Pokud by se toto jednání posuzovalo podle § 263, válečná krutost, pak příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.8 Povinné nebo dobrovolné odvody děti mladších patnácti let do ozbrojených sil nebo skupin nebo jejich využívání k aktivní účasti na nepřátelství

Není trestné podle českého trestního práva. Ačkoliv skutkové podstaty obsažené v hlavě desáté trestního zákona (trestné činy proti lidskosti) jsou formulovány poměrně široce (v mnoha případech šíře než skutkové podstaty mezinárodní), patrně nebude možné obhájit názor, že by se tento nedostatek překlenul interpretací.

Velmi negativní.

3.6.3.9 Nařízení vystěhování civilního obyvatelstva z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, aniž si to vyžaduje bezpečnost dotčených civilních osob nebo naléhavé vojenské důvody

Toto jednání by se pravděpodobně posuzovalo podle § 263a, persekuce obyvatelstva:

„1)Kdo za války....bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války

...

c)bezdůvodně přesídluje civilní obyvatelstvo obsazeného území.

...

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Lze sice namítat, že koncept „obsazeného území“ je odvozen od konceptu „válečné okupace“, ke které může dojít jedině v rámci mezinárodního ozbrojeného konfliktu⁶², avšak máme za to, že tento nedostatek lze překlenout interpretací.

⁶²) Srov. např. Verri, P.: Dictionary of the International Law of Armed Conflict, International Committee of the Red Cross, Geneva, 1992, str 81

Pokud by se však tato interpretace skutkové podstaty českého trestního zákona ukázala jako neschůdná, pak by takovéto jednání pravděpodobně bylo možné posuzovat podle skutkové podstaty svou povahou obecnější, a to podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

„1)kdo za války nebo za bojové situace

...

b)nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

...

3)Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle § 263a je trestná vždy, příprava k trestnému činu podle § 262 je trestná jen podle odstavce 3 (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.10 Zrádné zabití nebo poranění kombatanta protějšší strany

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

„1)kdo za války nebo za bojové situace

...

b)nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

...

3)Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.11 Prohlášení, že nikdo nebude ušetřen

Toto jednání je trestné podle § 262, používání zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje:

„1)kdo za války nebo za bojové situace

...

b)nařídí vedení boje zakázaným způsobem nebo sám takto boj vede, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až sedm let.

...

3)Odnětím svobody na pět až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 zvlášť závažný následek.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle odstavce 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

3.6.3.12 Podrobení osob, které jsou v moci jiné strany v konfliktu, fyzickému mrzačení nebo lékařským či vědeckým pokusům jakéhokoliv druhu, které nejsou ani ospravedlněny lékařskou, dentální nebo nemocniční léčbou dotčené osoby ani prováděny v zájmu této osoby a které této osobě nebo osobám způsobí smrt nebo vážně ohrozí jejich zdraví

Fyzické mrzačení

Dle ustanovení § 89, odst.7 písm.a) českého trestního zákona je zmrzačení těžkou újmou na zdraví. V návaznosti na toto ustanovení by se zmrzačení chráněné osoby posuzoval podle následujících ustanovení. Podle ustanovení § 221, které zní:

„1)Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2)Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

...

c)způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.

3)Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Podle ustanovení § 222, které zní:

„1)Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2)Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo

b)spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm. c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20 a).

Pozitivní.

Lékařské a vědecké pokusy

Český trestní zákon neobsahuje výslovné ustanovení o lékařských a vědeckých pokusech. Takovéto jednání by se posuzovalo podle následujících ustanovení:

Podle ustanovení § 221, které zní:

„1)Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2)Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

c) *způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví.*

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Podle ustanovení § 222, které zní:

„1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

*2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinností, nebo*

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“

Pozitivní.

Příprava k trestnému činu podle § 221 odst. 3 a podle § 222 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 2 písm b), odst. 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 2 písm b), odstavec 3 a podle § 222 se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní.

Výkon trestu u trestného činu podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm a) a c) se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

Podle ustanovení § 263 (válečná krutost), které zní:

„1) Kdo za války poruší předpisy mezinárodního práva tím, že nelidsky zachází s bezbranným civilním obyvatelstvem, utečenci, raněnými, s příslušníky ozbrojených sil, kteří zbraně již složili, nebo s válečnými zajatci, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

3) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt.“

Pozitivní

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Tento trestný čin nepodléhá promlčení (§ 67a).

Pozitivní

Výkon trestu se nepromlčuje (§ 68a).

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 19)

Pozitivní

3.6.3.13 Zničení nebo zmocnění se majetku protivníka, aniž by takovéto zničení nebo zmocnění se naléhavě vyžadovaly nezbytnosti konfliktu

Toto jednání je trestné podle § 264, plenění v prostoru válečných operací:

„Kdo v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi nebo na obsazeném území

a) zmocní se, využívá něčí tísně, cizí věci,

b) svévolně cizí majetek ničí nebo jej pod záminkou válečné potřeby odnímá, nebo

c) okrádá padlé,

bude potrestán odnětím svobody na tři léta až patnáct let nebo výjimečným trestem.“

Pozitivní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

Podrobná analýza české trestní legislativy ve srovnání se Statutem mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, Statutem mezinárodního tribunálu pro Rwandu a Římským statutem mezinárodního trestního soudu

1. Zločiny proti lidskosti

Zločiny proti lidskosti jsou v mezinárodním právu kodifikovány ve Statutu tribunálu pro bývalou Jugoslávii (článek 5),¹ Statutu Mezinárodního tribunálu pro Rwandu (článek 3)² a Římském statutu mezinárodního trestního soudu (článek 7).³ Skutkové podstaty obsažené v Římském statutu jsou nejpodrobnější a zahrnují skutkové podstaty obsažené v dalších shora zmíněných dokumentech. Proto lze problematiku vyčerpat analýzou ustanovení článku 7 Římského statutu.

1.1 Společné znaky všech skutkových podstat

Z uvozovací věty odstavce 1 a odstavce 2 písm.a) článku 7 Římského statutu vyplývají společné znaky všech skutkových podstat, a sice:

1) zločin musí být spáchán jakou část rozsáhlého nebo systematického útoku namířeného proti civilnímu obyvatelstvu, přičemž útokem namířeným proti civilnímu obyvatelstvu se rozumí jednání zahrnující mnohonásobné páchaní jednotlivých zakázaných skutků na základě státní nebo organizační politiky nebo na podporu takové politiky,

2) zločin musí být spáchán s vědomím takového útoku.⁴

Tyto společné znaky nejsou do českého trestního zákona nijak promítnuty.

¹) Statute of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991, SC Res. 827 (1993), Article 5

²) Statute of the International Tribunal for Rwanda, SC Resolution 955 (1994), Article 3

³) Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9*, 17 July 1998, Article 7

⁴) Uvozovací věta odstavce 1 článku 7 zní:

„For the purpose of this Statute, „crime against humanity“ means any of the following acts when committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack...“ *Ibid.*

Odst. 2 písm. a) článku 7 zní:

„Attack directed against any civilian population means a course of conduct involving the multiple commission of acts referred to in paragraph 1 against any civilian population, pursuant to or in furtherance of a State or organizational policy to commit such attack.“ *Ibid.*

1.2 Vražda

Skutková podstata vraždy není zahrnuta v hlavě desáté českého trestního zákona, ale v hlavě sedmé (trestné činy proti životu a zdraví). Ustanovení § 219 zní:

- „1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.
- 2) Odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
- a) na dvou nebo více osobách,
 - b) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,
 - c) opětovně,
 - d) na těhotné ženě,
 - e) na osobě mladší než patnáct let,
 - f) na veřejném činiteli při výkonu nebo pro výkon jeho pravomoci,
 - g) na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo
 - h) v úmyslu získat majetkový prospěch nebo v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin, anebo z jiné zvláště zavrženíhodné pohnutky.“

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin vraždy raněného by však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost

...

b) trestného činu.....vraždy (§ 219)...., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

1.3 Vyhlazení

Dle ustanovení odstavce 2 písm. b) článku 7 Římského statutu vyhlazení zahrnuje úmyslné uvalení životních podmínek, které mají vést ke zničení části populace (např. zbavení přístupu k potravinám a lékům).⁵

⁵) Odstavec 2 písm. b) článku 7 zní:

„Extermination includes the intentional infliction of conditions of life, inter alia the deprivation of access to food and medicine, calculated to bring about the destruction of part of a population.“ *Ibid.*

Český trestní zákon neobsahuje odpovídající skutkovou podstatu. Takovéto jednání by se pravděpodobně posuzovalo podle ustanovení § 219, vražda, odst. 2 písm a):

- „1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let.
2) Odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
a) na dvou nebo více osobách...

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin vraždy raněného by však nepodléhal promlčení, neboť § 67a stanoví: „Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...
...b) trestného činu.....vraždy (§ 219)....., pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin podle lidskosti podle předpisů mezinárodního práva.“

Pozitivní

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

Toto jednání by rovněž mohlo naplnit skutkovou podstatu trestného činu genocidy podle § 259 (viz níže).

1.4 Zotročení

Dle ustanovení odstavce 2 písm. c) článku 7 Římského statutu zotročení znamená výkon některých nebo všech oprávnění náležejících k vlastnickému právu ve vztahu k člověku a zhrnuje obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi.⁶

Český trestní zákon nezná samostatnou skutkovou podstatu zotročení (či otroctví).

Velmi negativní.

Takovéto jednání by se patrně posuzovalo buď podle ustanovení § 231 (omezování osobní svobody) nebo § 232 (zbavení osobní svobody)

Ustanovení § 231 (omezování osobní svobody) zní:

⁶) Odstavec 2 písm. c) článku 7 zní:

„Enslavement means the exercise of any or all of the powers attaching to the right of ownership over a person and includes the exercise of such power in the course of trafficking in persons, in particular women and children.“ *Ibid.*

„1)Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny.

4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Ustanovení § 232 (zbavení osobní svobody) zní:

„1)Kdo jiného zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

2)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Příprava trestných činů podle § 231, odst. 3 a 4 a § 232 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestné činy podle § 231 a 232 se nepromlčují. § 67a stanovuje:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...

a)...

b) trestného činu....omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232)....pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva...

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

Obchodování se ženami a dětmi je v českém trestním zákoně rozděleno do dvou skutkových podstat. Ustanovení § 216a (obchodování s dětmi zní:

„1)Kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce, využívání dětské práce nebo pro jiný účel, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.

2)Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a)spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jak člen organizované skupiny, nebo

b)získá-li takovým činem značný prospěch.

3)Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Ustanovení § 246 (obchodování se ženami) zní:

„1)Kdo do ciziny zláká, najme nebo dopraví ženu v úmyslu, aby jí tam bylo užito k pohlavnímu styku s jiným, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

2)Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a)spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b)spáchá-li takový čin na ženě mladší osmnácti let, nebo

c)spáchá-li takový čin v úmyslu, aby ženy bylo užito k prostituci.“

Působnost tohoto ustanovení je ve srovnání s texty dokumentů mezinárodního právo relativně úzká. Příprava k trestným činům podle §216a, odst. 2 a 3 a § 246, odst. 2 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestné činy podle § 216a a § 246 se promlčují (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u trestných činů podle § 216a a § 146 se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

1.5. Deportace nebo nucený přesun obyvatelstva.

Dle ustanovení odstavce 2 písm. d) článku 7 Římského statutu deportace neb o nucený přesun obyvatelstva znamená nucené vysídlení těchto osob vyhoštěním nebo jinými nucenými akty z území, ve kterém se legálně nacházejí, bez důvodů uznaných mezinárodním právem.⁷

Český trestná zákon neobsahuje odpovídající skutkovou podstatu. V některých případech toto jednání mohlo být trestné podle §263a (persekuce obyvatelstva), odst. 2, písm c):

„1)Kdo za války....bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

2)Stejně bude potrestán, kdo za války...

c) bezdůvodně přesídluje civilní obyvatelstvo obsazeného území...

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

⁷) Odstavec 2 písm. d) článku 7 zní:

„Deportation or forcible transfer of population means forced displacement of the persons concerned by expulsion or other coercive acts from the area in which they are lawfully present, without grounds permitted under international law.“ *Ibid.*

Ve srovnání se skutkovou podstatou mezinárodní je tato skutková podstata užší zejména v těchto směrech:

- tento trestný čin může být spáchán pouze za války,
- týká se pouze civilního obyvatelstva na obsazeném území.

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

1.6 Uvěznění nebo jiné přísné zbavení osobní svobody porušující základní normy mezinárodního práva

Český trestní zákon neobsahuje odpovídající samostatnou skutkovou podstatu. Takovéto jednání by se pravděpodobně posuzovalo podle § 232 (zbavení osobní svobody). Ustanovení § 232 zní:

„1)Kdo jiného zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

2)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

V některých případech by patrně bylo takovéto jednání posuzováno podle ustanovení § 231 (omezování osobní svobody). Ustanovení § 231 zní:

„1)Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2)Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

3)Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny.

4)Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Příprava trestných činů podle § 231, odst. 3 a 4 a § 232 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestné činy podle § 231 a 232 se nepromlčují. § 67a stanovuje:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...

b) trestného činu...omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232)...pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva...

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

1.7 Mučení

Dle ustanovení odstavce 2 písm. e) článku 7 Římského statutu mučení znamená úmyslné způsobení velké bolesti nebo utrpení, a to jak fyzického, tak duševního, osobě, které je v péči nebo pod dohledem obviněného s výjimkou případů, kdy bolest nebo utrpení je důsledkem pouze zákonných sankcí, nebo je těmito sankcím inherentní nebo je jejich náhodným důsledkem.⁸ Mučení je v českém právu trestné podle § 259a (mučení a jiné nelidské a kruté zacházení) Trestního zákona. Ustanovení § 259a zní:

„1)Kdo v souvislosti s výkonem pravomoci státního orgánu, orgánu územní samosprávy nebo soudu jinému mučením nebo jiným nelidským a krutým zacházením působí tělesné nebo duševní utrpení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a)spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako veřejný činitel,

b)spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami, nebo

c)páchá-li takový čin delší dobu.

3)Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

4)Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pozitivní.

Skutková podstata českého trestního zákona je ve srovnání se skutkovou podstatou mezinárodní na jedné straně širší, ale zároveň v jiném ohledu užší. Širší je

⁸) Odstavec 2 písm. e) článku 7 Římského statutu zní: „Torture means the intentionla infliction of severe pain or suffering, whether physical or mental, upon a person in the custody or under the control of the accused; except that torture shall not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to, lawful sanctions.“ *Ibid.*

v tom, že pokrývá i jiné nelidské nebo kruté zacházení. Užší je v tom, že tohoto trestného činu se dle českého trestního zákona lze dopustit pouze v souvislosti s výkonem pravomoci státního orgánu, orgánu územní samosprávy nebo soudu.⁹

Negativní.

Příprava trestného činu podle § 259a odst. 3 a 4 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

1.8 Znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti

Dle ustanovení odstavce 2 písm. f) článku 7 Římského statutu nucené těhotenství znamená protiprávní uvěznění ženy, která násilně otěhotněla, a to s úmyslem změnit etnické složení populace nebo provést jiná vážná porušení mezinárodního práva. Tím však nemají být dotčeny vnitrostátní předpisy upravující těhotenství.¹⁰

1.8.1 Znásilnění

Znásilnění je trestní podle § 241 (znásilnění) českého trestního zákona.

Ustanovení § 241 zní:

„1) Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannost, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let.

3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pozitivní.

⁹) Srov. Šámal, P. – Púry, F. – Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář. 2. vyd., Praha, C.H. Beck. 1995, str. 1012

¹⁰) Odstavec 2 písm. f) článku 7 Římského statutu zní:

„Forced pregnancy means the unlawful confinement, of a woman forcibly made pregnant, with the intent of affecting the ethnic composition of any population or carrying out other grave violations of international law. This definition shall not in any way be interpreted as affecting national laws relating to pregnancy.“ Rome Statute of the International Criminal Court, op cit. sub 3, Article 7, para. 2, letter f

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestnost tohoto trestného činu se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u tohoto trestného činu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a)

Pozitivní

1.8.2 Sexuální otroctví

Český trestní zákon nezná samostatnou skutkovou podstatu sexuálního otroctví.

Velmi negativní.

Takovéto jednání by se posuzovalo podle některého z následujících ustanovení.

Podle ustanovení § 241 (znásilnění), které zní:

„1) Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannost, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo
b) spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let.

3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestnost tohoto trestného činu se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u tohoto trestného činu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a)

Pozitivní

Podle ustanovení § 231 (omezování osobní svobody), které zní:

„1) Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny.

4)Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Podle ustanovení § 232 (zbavení osobní svobody), které zní:

„1)Kdo jiného zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

2)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Příprava trestných činů podle § 231, odst. 3 a 4 a § 232 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestné činy podle § 231 a 232 se nepromlčují. § 67a stanovuje:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...

b) trestného činu....omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232)....pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva...

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

Podle ustanovení § 234 (vydírání), které zní:

„1)Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal. opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

2)Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a)spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny

b)spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c)spáchá-li takový čin se zbraní,

d)způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu,

e)způsobí-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností, nebo

f)spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání

nebo proto, že je bez vyznání.

3)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nebo škodu velkého rozsahu.“

Příprav trestného činu podle § 234, odst. 2 a 3 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestnost tohoto trestného činu se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u tohoto trestného činu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a)

Pozitivní

Podle ustanovení § 237 (útisk), které zní:

„Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo strpěl, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců.“

Příprava tohoto trestného činu není trestná (§ 7).

Negativní.

Trestnost tohoto trestného činu se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu u tohoto trestného činu se promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a)

Pozitivní

1.9 Pronásledování rozpoznatelné skupiny nebo kolektivu z důvodů politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních, náboženských nebo z důvodů pohlaví nebo jiných důvodů, které jsou obecně uznávány za nepřípustné podle mezinárodního práva, a to ve spojení s jiným zločinem podle mezinárodního práva

Dle ustanovení odstavce 2 písm. g článku 7 pronásledování (persekuce) znamená úmyslné a přísné zbavení základních práv v rozporu s mezinárodním právem z důvodů identity dané skupiny nebo kolektivu.¹¹ Takovéto jednání by se patrně posuzovalo podle ustanovení § 196 (násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci):

„1)Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

2)Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že jsou bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

¹¹) Ustanovení odstavce 2 písm. g článku 7 Římského statutu zní:

„Persecution means the intentional and severe deprivation of fundamental rights contrary to international law by reason of the identity of the group or collectivity.“ *Ibid.*

3) *Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí k spáchání takového činu.*“

Skutková podstata českého trestního zákona se však neshoduje se skutkovou podstatou mezinárodní, a to zejména v následujících směrech:

1) Skutková podstata českého trestního zákona v odstavci 1 se omezuje na vyhrožování způsobení taxativně vypočtených následků, zatímco skutková podstata mezinárodní spočívá v širokém pojmu pronásledování.

2) Skutková podstata českého trestního zákona v odstavci 2 se omezuje na použití násilí nebo vyhrožování způsobení taxativně vypočtených následků, zatímco skutková podstata mezinárodní spočívá v širokém pojmu pronásledování.

3) Skutková podstata českého trestního zákona v odstavci 2 vymezuje taxativně kritéria pro rozlišení postižení skupiny či jednotlivce, zatímco skutková podstata mezinárodní používá výčet demonstrativní.

Negativní

Příprava k tomuto trestnému činu není trestná (§ 7).

Negativní.

Tento trestný čin se promlčuje (§ 67).

Negativní.

Výkon trestu se u tohoto trestného činu promlčuje (§ 68).

Negativní.

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality (§ 20a).

Pozitivní.

1.10 Vynucené zmizení osob

Dle ustanovení odstavce 2 písm. i článku 7 Římského statutu vynucené zmizení osob znamená zatčení, zadržení nebo únos osob státní či politickou organizací nebo na základě pověření státní či politické organizace anebo s její podporou či tichým souhlasem, po kterém následuje odmítnutí uznat, že došlo ke zbavení svobody, nebo odmítnutí poskytovat informace o osudu a místě pobytu těchto osob, a to s úmyslem odepřít jim po delší čas ochranu práva.¹²

¹²) Ustanovení odstavce 2 písm. i článku 7 Římského statutu zní:

„Enforced disappearance of persons means the arrest, detention or abduction of persons by, or with the authorization, support or acquiescence of, a State or a political organization, followed by a refusal to acknowledge that deprivation of freedom or to give information on the fate or whereabouts of those persons, with the intention of removing them from the protection of law for a prolonged period of time.“
Ibid.

Český trestní zákon nezná odpovídající samostatnou skutkovou podstatu. Ve většině případů by se takovéto jednání pravděpodobně posuzovalo podle ustanovení § 232 (zbavení osobní svobody). Toto ustanovení zní:

„1)Kdo jiného zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

2)Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Trestný čin podle § 232 se nepromlčuje. § 67a stanovuje:

„Uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost...

b) trestného činu....omezování osobní svobody (§ 231), zbavení osobní svobody (§ 232)....pokud byly spáchány za takových okolností, že zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva...

Pozitivní.

U tohoto trestného činu by se dále nepromlčoval výkon trestu, neboť § 68a stanoví:

„Výkon trestu uloženého pro trestné činy uvedené v § 67a se nepromlčuje.“

Pozitivní

Pachatele lze stíhat na základě titulu univerzality. (§ 20a)

Pozitivní.

1.11 Apartheid

Dle ustanovení odstavce 2 písm. h) článku 7 Římského statutu zločin apartheidu znamená nelidské činy podobné povahy jako jiné zločiny proti lidskosti, které jsou spáchány v kontextu institucionalizovaného režimu systematického útlaču a nadvlády jedné rasové skupiny nad jinou rasovou skupinou či rasovými skupinami a s úmyslem udržení tohoto režimu.¹³

V českém právu je zločin apartheidu trestný, jen pokud je spáchán za války. Ustanovení § 263a (persekuce obyvatelstva) zní:

„1)Kdo za války uplatňuje apartheid nebo páchá jiné nelidské činy vyplývající z rasové diskriminace nebo terorizuje bezbranné civilní obyvatelstvo násilím nebo hrozbou jeho užití, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

...

¹³) Ustanovení odstavce 2 písm h článku 7 Římského statutu zní:

„The crime of apartheid means inhumane acts of a character similar to those referred to in paragraph 1, committed in the context of an institutionalized regime of systematic oppression and domination by one racial group over any other racial group or groups and committed with the intention of maintaining that regime.“ *Ibid.*

3)Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo jiný zvlášť závažný následek.“

Negativní.

Příprava k tomuto trestnému činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

4.12 Jiné nelidské činy podobné povahy úmyslně způsobující velké utrpení nebo vážnou újmu na tělesném, mentální nebo fyzickém zdraví

Ve většině případů by se takováto jednání pravděpodobně posuzovala podle ustanovení § 259a (mučení a jiné nelidské a kruté zacházení), které zní:

„1)Kdo v souvislosti s výkonem pravomoci státního orgánu, orgánu územní samosprávy nebo soudu jinému mučením nebo jiným nelidským a krutým zacházením působí tělesné nebo duševní utrpení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

2)Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a)spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako veřejný činitel,

b)spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami, nebo

c)páchá-li takový čin po delší dobu.

3)Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

4)Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pozitivní.

Tohoto trestného činu se však lze dopustit pouze v souvislosti s výkonem pravomoci státního orgánu, orgánu územní samosprávy nebo soudu.

Negativní.

Příprava trestného činu podle odstavce 3 a 4 je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.

2. Genocida

Genocida je v českém právním řádu trestná podle § 259 Trestního zákona (genocidium), který zní:

„1)Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou a nebo náboženskou skupinu

a)uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit

jejich úplné nebo částečné fyzické zničení,

b)provede opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí,

c)násilně převádí děti z jedné takové skupiny do druhé, nebo

d)způsobí příslušníkovi takové skupiny těžkou újmu na zdraví nebo smrt,

bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem.

2)Stejně bude potrestán, kdo se na činu uvedeném v odstavci 1 účastní.“

Pozitivní

Příprava tohoto trestného činu je trestná (§ 7).

Pozitivní.

Pachatele lze trestat na základě titulu univerzality (§ 19).

Pozitivní.

Tento trestný čin se nepromlčuje (§ 67a).

Pozitivní.

U tohoto trestného činu se nepromlčuje výkon trestu (§ 68a).

Pozitivní.